

Sziromzuhogás

Jó negyedszázada – anyagot gyűjtve egyik könyvemhez – el-elidőztem a Szigetközben, a Duna partján. Különösen a Mosoni-Duna mentén. Megfordultam Mosonszentmiklóson is, Kormos István szülőfalujában, majd odahaza elővettem a Kormos-verseket. Akkor találkoztam a *Fehér virággal*. Azt hittem, hogy ott, a szülőföldjén, a Mosoni-Duna közelében született ez a vers.

Most Pestre megyek, a Hold utcai piacra. Még sosem jártam itt. De Ács Jenő barátom – és még előbb Nagy Gáspár – ide irányított.

A piaci virágárosok között bóklászva verssorokat mormolok:

*Fehér virág a zápor zuhogva ejti szirmát
bolló a szél az ékkő tócsában mossza tollát...*

Így kezdődik a magyar – és a világirodalom – egyik legszebb huszadik századi verse.

Kormos István írta.

Nagy Gáspárnak és Ács Jenőnek elmondta, hogy a Hold utcai piac virágsorán lepték meg váratlanul a verssorok. Tavaszvégi, nyárelői virágok fergetege diktálta annak idején a verset, és hozta elő az emlékképeket, nyilván otthonról, Szigetközből. Valamely szigetközi nyárból:

*szép zöld haját lebontja a kukorica elszáll
e sziromzuhogásból a tündöklő ökörnyál*

De a lilium még most nyílik, június elején, és a Hold utcai piac virágsora fehérbe öltözött. Ilyen virágos zuhatagban járt Kormos István. Valamikor. Mikor is? Nyilván akkor, amikor ifjú emberként pesti lakos lett.

Mert a *Fehér virág* ifjúkori verse Kormos Istvánnak. Úgy hitte mindenki, hogy a szerelmét siratta el. Míg ő maga meg nem cáfolta ezt. Nem sokkal halála előtt, a televíziónak interjút adott:

„Kevesen ismerik a Szigetközt. Ha barátaimnak beszélek, körül kell határolnom, hogy hol van egyáltalán. Ez a Csallóköz alsó része... Nem ismerek költőt, aki közel született volna a falumhoz. Van egy földim ugyan, Radnóti Miklós, aki úgy lett a földim, hogy ahol én születtem, őt ott ölték meg. Amikor Győrből megyek a falumba, akár vonaton, akár autón, akkor gyalog vagy akárhogyan, mindig elmegyek az abdai sír mellett, ahol Radnóti Miklós nyugszik... Nagyon fiatal voltam, amikor egy versemet az ő emlékének szántam, egy kis verset. Sokan azt hitték, hogy ez szerelmes vers, hogy egy halott lányról szól, mert nincs ajánlása, nincs alcíme a versnek, de a Fehér virág című versem ennek a tiszta, nagy költő emlékének szántam.”

Ismerünk nagy találkozásokat, nagy barátságokat a magyar költészetben.

Síron túlit alighanem ezt az egyet. Kormos Istvánét és Radnóti Miklósét.

Sokáig csak a lidérces képet láttuk: valahol a Mosoni-Duna közelében lerángatnak a székér saroglyájából egy csontsovány férfit, és a tarkójához pisztolyt nyomnak.

Sokáig csak azt tudtuk, hogy a háború után Abda közelében megtalálták Radnóti Miklós sírját. Szétporló kabátja zsebében kicsiny bőrtotesz, benne az utolsó versek. A Nyolcadik ecloga, az Erőltetett menet, a Razglednicák.

Most már azt is tudjuk, hogy Abda nevéhez elválaszthatatlanul hozzátartozik Mosonszentmiklósé.

A Hold utcai piacon, a virágárus soron liliomerdő. Mintha kettőjük emlékére nőtt volna ide ez a fehér rengeteg.

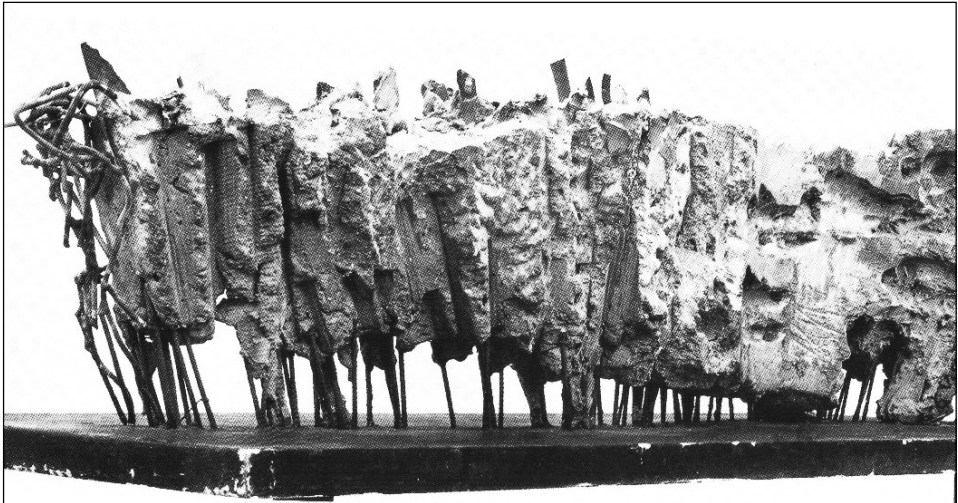
Verset mormolok magam elé, a magyar-, a világirodalom legszebb Radnóti-émlékversét:

*Fehér virág kezekben szétporló liliomszál
szétporló tenyeredből szökkent e liliomszál
szétporló zubatagból ahogy a szirom elszáll
eltűntél aki köztünk angyali zene voltál*

Nyugalom és béke van. Nyárelő. Nyár. Mi sem érződik abból, ami odakinn forr, zubog az országban. Mert emberséges nem lett ez a mai világ sem. Virágcsokrokat visznek boldog arcú emberek. A virág – egy időre – megbékíti a legharagosabb szíveket is.

De előttem két arc sejlik fel ebből a virágerdőből: a mosoni parasztfiúé és a pesti Új-Lipót-város szülöttéé. A földieké, a síron túli barátoké.

Mintha egyszerre csak zápor szakadna rám, és a szétporló zuhatagból kirajzana és elszállna ezer meg ezer fehér szirom.



Erőltetett menet (Varga Imre kislasztikája Óbudán)